

Politika Notu:

Made in Europe Düzenlemesi

Avrupa Komisyonu tarafından 4 Mart 2026 tarihinde taslak olarak karara bağlanan yeni sanayi düzenlemesi, AB'nin üretim kapasitesini artırmayı ve tedarik zinciri güvenliğini sağlamayı hedefleyen tarihi bir adımdır. Türkiye'nin ve Gümrük Birliği entegrasyonuna sahip ülkelerin kamu ihalelerinde ve teşvik mekanizmalarında **"Made in Europe" (AB menşeli)** kapsamında değerlendirilmesi, ilk etapta sanayimiz için derin bir nefes alma vesilesi olmuştur. Kapsam dışında kalmamız halihazırda ticaretimize onarılamaz zararlar verebilecekken, bu adım olumlu bir gelişme olarak kayda geçmiştir. Ancak taslağın detayları incelendiğinde, sürecin henüz bitmediği ve özellikle rekabet ile kamu alımları ekseninde bizi bekleyen ciddi yapısal risklerin bulunduğu görülmektedir.

Yasama Süreci ve Bekleyen Riskler

Taslak metin şu an Avrupa Birliği'nin olağan yasama sürecinin ara aşamasındadır. Komisyon'dan çıkan bu karar, önümüzdeki dönemde Avrupa Parlamentosu'nda (AP) tartışılacak ve ardından AB Konseyi ile yapılacak üçlü müzakereler (trilog) sonucunda nihai halini alarak yasalaşacaktır. Bu sürecin 2026 sonu veya 2027 başlarına kadar sarkması muhtemeldir. Bizi bekleyen en büyük risk, Parlamentodaki görüşmeler ve lobi faaliyetleri sırasında korumacı politikaları savunan grupların (özellikle Fransa), taslaktaki istisnaları ve **"güvenilir partner"** tanımlarını daraltmaya yönelik öneriler sunmasıdır. Bu nedenle, sürecin yakından takip edilmesi ve mevcut kazanımların yasalaşana kadar masada korunması kritik önem taşımaktadır.

Genişleyen Kapsam ve Gümrük Birliği'nin Güncellenmesi İhtiyacı

Elde edilen **"Made in Europe"** statüsü, sanayimiz açısından büyük bir artı olmakla birlikte, bizi benzersiz veya imtiyazlı bir konuma taşımamaktadır. AB'nin taslakta yer verdiği **"entegrasyonda olunan ülkeler"** tanımı, yalnızca Gümrük Birliği üyelerini değil, aynı zamanda Birliğin **"Trusted Partners" (Güvenilir Ortaklar)** olarak adlandırdığı yaklaşık 40 ülkeyi de kapsamaktadır. Bu durum, AB'nin yakın gelecekte Serbest Ticaret Anlaşması (STA) imzalayacağı Hindistan, Latin Amerika veya Asya ülkelerinin de süreç içerisinde bu avantaja sahip olabileceği anlamına gelmektedir. Dolayısıyla, Avrupa pazarında sadece yerel üreticilerle değil, bu kapsama dahil olan diğer küresel rakiplerle de kıyasıya bir rekabet yaşanacaktır. Bu tablo, asıl ve kalıcı çözümün Gümrük Birliği'nin kapsamlı bir şekilde güncellenmesi ve derinleştirilmesi olduğunu bir kez daha kanıtlamaktadır.

Kamu Alımları ve Mütakabiliyet (Karşılıklılık) Sorunu

Düzenlemenin hepimizi memnun eden **"Made in Europe"** kurgusunun temelinde, kamu alımlarında AB menşeinin gözetilmesi yatmaktadır. Ancak tam bu noktada çok ciddi bir gri alan bulunmaktadır. AB, kamu alımları süreçlerinde **"Reciprocity" (Karşılıklılık)** ilkesini katı bir şekilde işleteceğini, **"Buy American"** veya **"Buy Canadian"** benzeri korumacı uygulamalara sahip ülkeleri kendi ihalelerinden dışlayacağını açıkça belirtmektedir. Türkiye açısından sorun, Gümrük Birliği anlaşmamızın kamu alımlarını kapsamaması ve Dünya Ticaret Örgütü (WTO) Kamu Alımları Anlaşması'na taraf olmamamızdır.

Politika Notu:

Made in Europe Düzenlemesi

Bunun da ötesinde, iç mevzuatımızda yer alan **"yerli malına fiyat avantajı"** uygulamaları ve bazı spesifik ihalelerdeki **"yerli malı zorunluluğu"**, Avrupa Birliği tarafından net bir korumacılık ve piyasaya erişim engeli olarak okunmaktadır.

AB'nin, bizim ihalelerimizdeki bu bariyerleri gerekçe göstererek karşılıklılık ilkesini Türkiye'ye karşı işletme ve kamu alımları konusunu yeniden bir kısıtlama aracı olarak gündeme getirme riski oldukça yüksektir.

Sonuç

Sonuç olarak, mallarımızın genel ticarete AB menşeli sayılması büyük bir başarıdır; ancak kamu alımları mevzuatımızdaki mevcut asimetri, Avrupa'daki büyük devlet ihalelerinden dışlanmamıza yol açabileceği unutulmamalıdır. Bu nedenle, bir yandan Gümrük Birliği'nin revizyonu için diplomatik baskı artırılırken, diğer yandan iç piyasadaki kamu ihale mevzuatımızın AB'nin misilleme radarına girmeyecek şekilde rasyonel bir zemine oturtulması gerekmektedir.

Doç. Dr. Derya HEKİM

